

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет/інститут історії, політології і міжнародних відносин

Кафедра етнології і археології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Культурна антропология

Освітня програма 032 Історія та археологія

Спеціальність 032 Історія та археологія

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 10 від “23”червня 2020 р.

м. Івано-Франківськ - 2020

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Культурна антропологія
Викладач (-і)	Томенчук Богдан Петрович
Контактний телефон викладача	+380502559031
E-mail викладача	bogdan.tomenchuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Лекційні, семінарські, індивідуальні завдання. Самостійна робота аспіранта.
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС (90 годин)
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	не передбачається
2. Анотація до курсу	
<p>Навчальна дисципліна “Культурна антропологія” передбачає формування теоретичних і практичних знань з вивчення культурної антропології. Навчальний курсу визначається розкриттям важливих, найбільш характерних проблем сучасних культурно-антропологічних досліджень, які склались в межах методологічних стратегій етнології ХХ - ХХІ століть. Висвітлюється зв'язок культурної антропології з етнографією та методологією соціально-гуманітарного знання; комплекс культурологічних, етнологічних, лінгвістичних дисциплін. Культурна антропологія розкривається як система знань, що вивчає процеси формування людської культури завдяки дослідженню особливостей етнічних культур, які визначають сутність і поведінку людини. Курс знайомить із науковими дослідженнями народознавчих дисциплін, розкриває загальні проблеми культурного розвитку людства, феномен «людини» у культурному середовищі, розглядає головні наукові напрямки та школи.</p> <p>Вивчення запропонованого курсу збагатить аспірантів необхідними для сучасного фахівця загальнокультурними знаннями, забезпечить сприйняття цілісності культурного простору, сприятиме формуванню національної ідентичності. Вивчення курсу в своїй основі спрямоване на пізнання та відродження історичної матеріальної спадщини. Навчальний курс має на меті формування всесторонньо розвиненої особистості, яка володіє не тільки високим рівнем фахових знань із відповідної спеціальності, але й є морально досконалим патріотом та громадянином своєї країни. Уміння засвоювати духовні знання дозволяють аспірантам застосовувати критичний підхід при аналізі складних процесів суспільного життя та морально досконалої позиції в ньому.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Мета навчальної дисципліни “Культурна антропологія” передбачає ознайомити студентів з особливостями історії становлення, розвитку та функціонування культурної антропології.</p> <p>Курс «Культурна антропологія» орієнтований на виявлення, дослідження та аналіз особливостей конструювання антропності засобами культури. Людина тут розглядається як соціобіологічна істота, творець та продукт культури, зрозуміти сутність людини можна через детальний аналіз явищ, феноменів, артефактів, речей які функціонують у культурному полі. Основне значення цього курсу полягає у можливості надбання аспірантами теоретичних знань, практичних вмінь та навичок у антропологічному аналізі феноменів культури та культурних процесів. Розуміння суті антропологічного підходу є неодмінною умовою при аналізі культурної ситуації будь-якої епохи чи регіону.</p> <p>Курс має на меті розвиток у аспірантів навиків порівняльного аналізу різних культур та різних культурних утворень.</p> <p>Основними завданнями курсу є:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Осмислення специфіки об'єкта та предмета культурної антропології, її місця та ролі у системі гуманітарного знання; • Ознайомлення з ідеями та методами культурної антропології; • Формування уявлень про основні школи, напрямки та теорії культурної антропології; • Стимулювання аналітичного підходу до сприйняття наукових концепцій культурної антропології; • Засвоєння понятійно-категоріального апарату культурної антропології; • Показати як культура впливає на поведінку людини, її світосприйняття, світову систему, 	

- особисте життя та ін.;
- Розвиток здатності розуміти та осмислювати культурні зміни сучасного світу;
- Розвиток вміння аналізу компонентів різних культур.

Передбачається, що впродовж вивчення курсу аспіранти будуть **знати**:

- соціобіологічні основи сучасних концепцій людини;
- особливості взаємодії людини з природою та соціокультурним середовищем;
- механізми взаємодії людей та передачі соціального та культурного досвіду;
- сутність теоретичних підходів до визначення культури, які сформувалися в культурній антропології;
- проблематику та основні напрямки сучасних антропологічних досліджень.

Передбачається, що після прослуховування курсу аспіранти будуть **вміти**:

- Аналізувати теоретичну літературу з культурної антропології, визначати її належність до наукової школи та напрямку;
- Застосовувати знання з культурної антропології в аналізі феноменів культури, в різноманітні її елементів;
- Використовувати дослідницький інструментарій соціогуманітарних, природничих, очних наук для аналізу та узагальнення антропологічних аспектів культури;
- Робити соціокультурне моделювання.

4. Результати навчання (компетентності)

Здатність аналізувати історичні чинники виникнення конкретних ситуацій в історичних подіях. (ПРН 1)

Уміння виявляти спільні й відмінні риси в підходах українських і зарубіжних істориків та археологів. (ПРН 2)

Уміння сприймати сутність і особливості історичного розвитку світової цивілізації та місця в ньому вітчизняного минулого. (ПРН 7)

Здатність використовувати на практиці теоретичні положення для аналізу міжнародних зв'язків України з іншими країнами світу. (ПРН 10)

Уміння використовувати на практиці програмно-технічні засоби інформатики та сучасні інформаційні системи і технології. (ПРН 11)

Здатність використовувати в своїй діяльності історичні методи дослідження. (ПРН 13)

- Уміння проводити наукові дослідження та аналізувати їх результати. (ПРН 14)

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	20
семінарські заняття / практичні / лабораторні	10
самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибіркового
II	Історія та археологія	II курс	вибірковий

Тематика курсу

Тема, план	Форма	Література	Завдання, год.	Вага оцінки	Термін виконання

	заняття				
<p>Поняття про культурну антропологію Принципи і методи культурної антропології. Зв'язок культурної антропології із культурологією, соціальною антропологією, філософською антропологією, етнографією. Феномен культури. Антропологічні напрямки, школи. Предметне поле культурної антропології.</p>	Лекція; СР	<p>1. Воронкова Л. П. Культурная антропология как наука /«Диалог – МГУ». М., 1997.</p> <p>2. Елисеев О. П. Культурная антропология. М., 2003.</p> <p>3. Емельянов Ю. Н. Основы культурной антропологии. СПб., 1994</p> <p>4. Орлова Э. А. Введение в социальную и культурную антропологию. М., 1994.</p> <p>5. Резник Ю. М. Введение в изучение социальной антропологии. М., 1997.</p>	2; 4	-	Впродовж лекції; семестру
<p>Біографічні етапи онтогенезу Дитинство як об'єкт культурної антропології. Період юності та особливості ініціації чоловіків та жінок. Старість як культурологічний феномен. Етапи переходу (народження, шлюб, смерть).</p>	Лекція; СР	<p>1. Культуральная антропология: Учебн. Пособие / Под ред.Ю.Н.Емельянова, Н.Г.Скворцова.- СПб., 1996.</p> <p>2. Леви-Строс К. Структурная антропология: Пер. с фран. – М., 1985.</p> <p>3. Клакхон К. К. М. Зеркало для человека. Введение в антропологию. СПб., 1998.</p> <p>4. Белик А. А. Психологическая антропология: История и теория. М., 1993.</p>	2; 4	-	Впродовж лекції; семестру
<p>Наукові школи в антропологічних дослідженнях Теорія еволюціонізму та еволюціоністські концепції в антропологічних дослідженнях. Дифузійонізм в антропологічних науках. Американська культурно-історична школа та ідеї історизму в антропології. Культура психологічний антропології та етнопсихології. Функціоналізм та</p>	Лекція; СР	<p>1. Диденко Б. Сумма антропологии. Кардинальная типология людей. М., 1992.</p> <p>2. Елисеев О. П. Культурная антропология. М., 2003.</p> <p>3. Емельянов Ю. Н. Основы культурной антропологии. СПб., 1994.</p> <p>4. Емельянов Ю. Введение в культурантропологию. Учеб. пособие. СПб., 1992.</p>	2; 4	-	Впродовж лекції; семестру

структуралізм в антропології. Постмодернізм у культурній антропології.					
Антропогенез та проблеми походження культури Проблеми антропогенезу. Генезис культури. Концепції походження культури. Взаємозв'язок людини і культури.	Лекція; СР	1. Уварова Т. Б. Исследования по культурной антропологии.// Философия человека: традиции и современность. Вып. 3. М., 1992. 2. Проблема человека в западной философии: Переводы. М., 1988. 3. Резник Ю. М. Введение в изучение социальной антропологии. М., 1997. 4. Рогинский Я. Я., Левин М. Г. Основы антропологии. М., 1955.	2; 4	-	Впродовж лекції; семестру
Традиційна культура Основні риси архаїчної культури. Матеріальна та побутова культура. Етнічна символіка кольору.	Лекція; Семинарське заняття; СР	1. Етнографія України. Львів, 1994. 2. Юнг К.Г. Архетип и символ. М., 1991. 3. Лурье С. В. Историческая этнология / Учебн. пособие. М.,1997 4. Иванов Вяч. Вс. Культурная антропология и история культуры // Одиссей, 1989. С. 11-19.	2; 2 4	5	Впродовж лекції; семинару; семестру
Екзистенційні стани в антропологічному вимірі Культуротворчі аспекти любові. Моделювання людяності через страждання. Дружба, віра та сенс як складові культурної антропології. Аналіз феноменів сміху та щастя.	Лекція; СР	1. Клакхон К. К. М. Зеркало для человека. Введение в антропологию. СПб., 1998. 2. Козлова Н. Н. Социальная антропология. Курс лекций. М.: Социум, 1996. 3. Кравченко А. И. Социальная антропология: Учебное пособие для вузов. М., 2005. 4. Культуральная антропология: Учебн. Пособие / Под ред.Ю.Н.Емельянова, Н.Г.Скворцова. СПб., 1996. 5. Леви-Строс К. Структурная антропология: Пер. с фран. М., 1985. 6. Лосев А. Ф. Философия. Мифология. Культура. М., 1991. 7. Лосев А. Ф. Эстетика Возрождения. М., 1999.8. Лурье С. В. Историческая этнология / Учебн. пособие. М.,1997.	2; 4	-	Впродовж лекції; семестру

Дружба, віра, сенс	Семинарське заняття; СР	<ol style="list-style-type: none"> Белик А. А. Психологическая антропология: История и теория. М., 1993. Белик А. А., Резник Ю. М. Социокультурная антропология. М., 1998. Брак у народов Западной и Южной Европы / Отв. ред. Ю.В. Иванова. М., 1989. Воронкова Л. П. Культурная антропология как наука / «Диалог – МГУ». М., 1997. Гидденс Э. Стратификация и массовая культура // СоцИС. 1992. №9, 11. Гуревич П. С. Культурология. М., 1996. 	2 4	5	Впродовж семінару; семестру
Соціальний простір антропології Осмислення ієрархічної структури суспільства, сім'ї, стосунків. Свобода та відповідальність як антропологічні феномени. Антропология комунікації (релігійна, інтимна, масова, політична). Конструювання простору та часу культури, конструювання людини за допомогою простору та часу.	Лекція; СР	<ol style="list-style-type: none"> Орлова Э. А. Культурная (социальная) антропология. М., 2004. Потебня А.А. Слово и миф. М., 1989. Проблема человека в западной философии: Переводы. М., 1988. Резник Ю. М. Введение в изучение социальной антропологии. М., 1997. Рогинский Я. Я., Левин М. Г. Основы антропологии. М., 1955. Самосознание европейской культуры XX в. / Сост. Р.А. Гальцева. М., 1991. Сепир Э. Избранные труды по языкознанию и культурологии. М., 1993. Соловьев В. С. Смысл любви / Соловьев В.С. Соч.: В 2 т. Т. 2. М., 1990. С. 493-537. 	2; 4	-	Впродовж лекції; семестру
Антропология комунікацій Мова як культура. Лінгвістична класифікація людства. Спілкування як передача інформації. Засоби спілкування.	Лекція; СР	<ol style="list-style-type: none"> Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация. М.: Слово, 2000. Сепир Э. Избранные труды по языкознанию и культурологии. М., 1993. 		-	Впродовж лекції; семестру
Мова як культура	Семинарське заняття; СР	<ol style="list-style-type: none"> Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация. М.: Слово, 2000. Сепир Э. Избранные труды по языкознанию и культурологии. М., 1993. 	2; 4	5	Впродовж семінару; семестру

Антропологія щоденного життя Семантика щоденного життя. Антропологічні характеристики відпочинку. Спорт як елемент культури повсякдення. Культурологічне значення їжі. Материнство/батьківство як презентанти культури. Екологія та етнос.	Лекція; СР	1. Сорокин П. А. Человек. Цивилизация. Общество. М., 1992. 2. Стефаненко Т. Г. Этнопсихология / Учебник. М., 2000. 3. Тейяр де Шарден. Феномен человека: Пер. с фр. М., 1987. 4. Франкл В. Человек в поисках смысла. М., 1990. 5. Фрезер Дж. Золотая ветвь. М., 1983.	2; 4	-	Впродовж лекції; семестру
Відпочинок як елемент повсякденної культури	Семінар заняття; СР	1. Аверинцев С.С. София-ське Логос. Словарь. М., 2000. 2. Александер Ф., Селесник Ш. Человек и его душа: Познание и врачевание от древности до наших дней. М., 1995. 3. Античность как тип культуры. Отв. ред. А. Ф. Лосев. М., 1988 4. Белик А. А. Культурология. Антропологические теории культур / Учебн. пособие. М., 1999.	2; 4	5	Впродовж семінару; семестру
Культурологічний аналіз феномена їжі	СР	1. Воронкова Л. П. Культурная антропология как наука / «Диалог – МГУ». М., 1997. 2. Гидденс Э. Стратификация и массовая культура // СоцИс. 1992. №9, 11. 3. Гуревич П. С. Культурология. М., 1996. 4. 15. Етнографія України. Львів, 1994.	6	-	Впродовж семестру
Екологія та етнос	Семінар заняття; СР	1. Козлова Н. Н. Социальная антропология. Курс лекций. М.: Социум, 1996. 2. Кравченко А. И. Социальная антропология: Учебное пособие для вузов. М., 2005. 3. Культуральная антропология: Учебн. Пособие / Под ред. Ю.Н.Емельянова, Н.Г.Скворцова.- СПб., 1996. 4. Леви-Строс К. Структурная антропология: Пер. с фран. М., 1985. 5. Лосев А. Ф. Философия. Мифология. Культура. М., 1991. 6. Лосев А. Ф. Эстетика Возрождения. М., 1999.	2; 4	5	Впродовж семінару; семестру
Містичні	Лекція;	1. Фуко М. Слова и вещи:	2;	-	Впродовж

компоненти антропології Концепція дару у Марселя Мосса. Феномен душі як елемент традиційної та сучасної культури.	СР	Археология гуманитарных наук. М., 1997. 2. Шаронов В. В. Основы социальной антропологии: Учеб. СПб., 1997 3. Шпенглер О. Закат Европы. Очерки мифологии мировой истории. М., 1993. 4. Рогинский Я. Я., Левин М. Г. Основы антропологии. М., 1955. 5. Самосознание европейской культуры XX в. / Сост. Р.А. Гальцева. М., 1991.	2		лекції; семестру
---	----	---	---	--	---------------------

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	Поточне оцінювання аспірантів відбувається за 5-бальною шкалою у випадку усних виступів на семінарських заняттях із подальшим накопиченням балів задля заліку. Найменшою для заліку може бути кількість балів 50, найбільшою – 100. У такий спосіб оцінюються усі різновиди індивідуальної та самостійної роботи, яка може також оцінюватися за 10-бальною шкалою, в залежності від рівня складності завдань.
Вимоги до письмової роботи	Письмова робота оцінюється за 10-бальною шкалою. До письмових робіт відносяться також будь-які інші види не аудиторної роботи, котрі передбачають написання самостійного авторського твору. У такому випадку вони оцінюються за 5-бальною шкалою.
Семінарські заняття	Виступи на семінарських заняттях оцінюються за 5-бальною шкалою. Активна усестороння участь на занятті може оцінюватися у один додатковий бал
Умови допуску до підсумкового контролю	Допуск до підсумкового контролю передбачений за умов відсутності жодної заборгованості за лекційні і семінарські заняття та наявності не менше 50 балів, зароблених у різний спосіб під час практичних занять. Заборгованість ліквідується у часі консультативних годин викладача, відповідно до встановленого з ним графіка та форм відпрацювання, які носять індивідуальний для кожного аспіранта характер

7. Політика курсу

Для успішного проходження курсу та складання контрольних заходів необхідним є вивчення навчального матеріалу за кожною темою. Специфіка курсу здебільшого передбачає оволодіння основним понятійним апаратом в галузі археології і етнології. Кожен аспірант повинен ознайомитися і дотримуватись Положення про академічну доброчесність Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, Статуту і Правил внутрішнього розпорядку Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Зокрема, для успішного засвоєння навчального матеріалу аспірант зобов'язаний:

- не запізнюватися на заняття;
- не пропускати заняття, а в разі хвороби надати довідку;
- самостійно вивчити матеріал пропущеного заняття;
- конструктивно підтримувати зворотній зв'язок на всіх заняттях;
- брати активну участь у навчальному процесі;
- своєчасно і акуратно виконувати завдання для самостійної роботи;
- відключити мобільний телефон під час занять;
- бути терпимим і доброзичливим до однокурсників та викладачів;
- участь у контрольних заходах (поточний контроль, модульний контроль, контроль самостійної роботи; підсумковий контроль);
- будь-яке копіювання або відтворення результатів чужої праці, якщо тільки робота не має груповий формат, використання завантажених з Інтернету матеріалів кваліфікується як порушення

норм і правил академічної доброчесності та передбачає притягнення винного до відповідальності, у порядку, визначеному чинним законодавством та Положенням про академічну доброчесність Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

8. Рекомендована література

1. Аверинцев С.С. София-Логос. Словарь. – М., 2000.
2. Александер Ф., Селесник Ш. Человек и его душа: Познание и врачевание от древности до наших дней. – М., 1995.
3. Античность как тип культуры. Отв. ред. А. Ф. Лосев. – М., 1988
4. Белик А. А. Культурология. Антропологические теории культур / Учебн. пособие. - М., 1999.
5. Белик А. А. Психологическая антропология: История и теория.- М., 1993.
6. Белик А. А., Резник Ю. М. Социокультурная антропология.- М., 1998.
7. Брак у народов Западной и Южной Европы / Отв. ред. Ю.В. Иванова. – М., 1989.
8. Воронкова Л. П. Культурная антропология как наука /«Диалог – МГУ». – М., 1997.
9. Гидденс Э. Стратификация и массовая культура // СоцИС. 1992. №9, 11.
10. Гуревич П. С. Культурология. – М., 1996.
11. Диденко Б. Сумма антропологии. Кардинальная типология людей. – М., 1992.
12. Елисеев О. П. Культурная антропология. – М., 2003.
13. Емельянов Ю. Н. Основы культурной антропологии.- СПб., 1994.
14. Емельянов Ю. Введение в культурантропологию. Учеб. пособие. – СПб., 1992.
15. Етнографія України. – Львів, 1994.
16. Иванов Вяч. Вс. Культурная антропология и история культуры // Одиссей, 1989. – С. 11-19.
17. Клакхон К. К. М. Зеркало для человека. Введение в антропологию. – СПб., 1998.
18. Козлова Н. Н. Социальная антропология. Курс лекций. - М.: Социум, 1996.
19. Кравченко А. И. Социальная антропология: Учебное пособие для вузов. – М., 2005.
20. Культуральная антропология: Учебн. Пособие / Под ред.Ю.Н.Емельянова, Н.Г.Скворцова.- СПб., 1996.
21. Леви-Строс К. Структурная антропология: Пер. с фран. – М., 1985.
22. Лосев А. Ф. Философия. Мифология. Культура. – М., 1991.
23. Лосев А. Ф. Эстетика Возрождения. – М., 1999.
24. Лурье С. В. Историческая этнология / Учебн. пособие.- М., 1997.
25. Малиновский Бронислав. Научная теория культуры. – М.: ОГИ, 2000.
26. Орлова Э. А. Введение в социальную и культурную антропологию. – М., 1994.
27. Орлова Э. А. Культурная (социальная) антропология. – М., 2004.
28. Потенция А.А. Слово и миф. – М., 1989.
29. Проблема человека в западной философии: Переводы. – М., 1988.
30. Резник Ю. М. Введение в изучение социальной антропологии. – М., 1997.
31. Рогинский Я. Я., Левин М. Г. Основы антропологии. – М., 1955.
32. Самосознание европейской культуры XX в. / Сост. Р.А. Гальцева. – М., 1991.
33. Сепир Э. Избранные труды по языкознанию и культурологии. – М., 1993.
34. Соловьев В. С. Смысл любви / Соловьев В.С. Соч.: В 2 т. Т. 2. М., 1990. – С. 493-537.
35. Сорокин П. А. Человек. Цивилизация. Общество. – М., 1992.
36. Стефаненко Т. Г. Этнопсихология / Учебник.- М., 2000.
37. Тейяр де Шарден. Феномен человека: Пер. с фр. – М., 1987.
38. Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация. – М.: Слово, 2000.
39. Уайт Лесли А. Этнологические эссе: Пер. с англ. – М., 1990.
40. Уварова Т. Б. Исследования по культурной антропологии.// Философия человека: традиции и

современность. Вып. 3. – М., 1992.

41. Флиер А. Я. Культурология для культурологов. – М., 2002.
42. Франкл В. Человек в поисках смысла. – М., 1990.
43. Фрезер Дж. Золотая ветвь. – М., 1983.
44. Фуко М. Слова и вещи: Археология гуманитарных наук. – М., 1997.
45. Шаронов В. В. Основы социальной антропологии: Учеб.- СПб., 1997
46. Шпенглер О. Закат Европы. Очерки мифологии мировой истории. – М., 1993.
47. Юнг К.Г. Архетип и символ. – М., 1991.

Викладач _____ **Томенчук Б.П.**